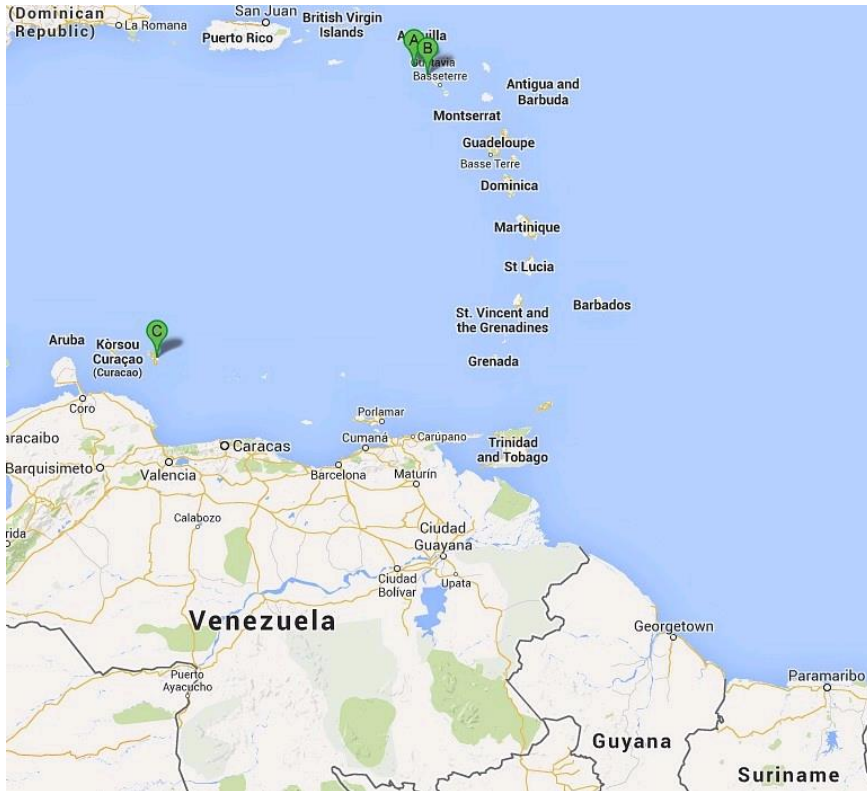

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Duurzame Economische Ontwikkeling op Bonaire

RVO als partner in uitvoering!?

Ronald Vermeeren

Coördinator Caribische delen van het Koninkrijk

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoud

- ✓ Wat is en doet de Rijksdienst voor Ondernemend NL?
- ✓ RVO en Caribisch Nederland?
- ✓ Subsidies en (financiële) regelingen
- ✓ EU regelingen en programma's
- ✓ Andere activiteiten
- ✓ Voor nu: Energiebesparing in gebouwen

Wie ben ik?

- ✓ Coordinator Caribische delen van het Koninkrijk bij RVO
- ✓ Werk in opdracht van en samen met ministeries van:
 - Economische Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- ✓ Aan:
 - Duurzame Economische Ontwikkeling: o.a. Toerisme, Landbouw, Ondernemerschap, Energie (-besparing), Regionale samenwerking,...
- ✓ Met als **doel**:
 - ✓ Realiseren en in uitvoering (helpen) brengen van concrete projecten, initiatieven en bereiken van resultaat op de eilanden

Wat is RVO?

- ✓ Uitvoeringsorganisatie van Ministerie van Economische Zaken
- ✓ **Doel** kansen op succes van ondernemers vergroten en hun (internationale) positie versterken
- ✓ Daarom werkt RVO in binnen- en buitenland samen met overheden, kennisinstellingen, internationale organisaties en andere partnerorganisaties
- ✓ **Andere doelgroepen:** (Internationale) Overheden, Kennisinstituten, (Internationale) Organisaties en Particulieren

Wat doet RVO?

- ✓ Uitvoering van **subsidies** en (financiële) regelingen
- ✓ Uitvoering van **programma's**
- ✓ **Adviseren** ondernemers en overheden over EU financiering
- ✓ Aanbieden van **tools** en **expertise**
- ✓ Aanboren van wereldwijd **netwerk** van overheden, organisaties en bedrijven
- ✓ **Samenwerkingen** helpen bouwen en begeleiden

www.rvo.nl

RVO en Caribisch Nederland

- ✓ RVO is er ook voor ondernemers, overheden en instellingen op Caribisch Nederland
- ✓ Dedicated team voor ondersteuning
- ✓ We zitten op afstand en in verschillende tijdszones
- ✓ Inzet op communicatie via o.a. RCN, KvK,...

Subsidies en Regelingen

- ✓ Artikel 2 Invoeringswet openbare lichamen BES -> regelgeving Europees Nederland niet automatisch van toepassing
- ✓ Regelgeving slechts van toepassing is op CN als dit uitdrukkelijk in die regelgeving bepaald is.
- ✓ Sinds 10-10-10 van toepassing op diverse EZ regelingen (4)
- ✓ Vanaf ca. 01-01-18 van toepassing op aanvullende EZ regelingen (1) en BZ regelingen (10)

Regelingen en subsidies

Sinds 10-10-10

✓ **Borgstelling MKB Krediet (BMKB)**

Garantiestelling rijksoverheid op financiering tot € 1,5 mil.

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/borgstelling-mkb-kredieten-bmkb>

✓ **Groeifaciliteit**

Garantstelling rijksoverheid op achtergestelde leningen banken en aandelen participatiemaatschappijen (50%)

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/groeifaciliteit>

Regelingen en subsidies

Sinds 10-10-10

✓ **Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)**

Garantstelling rijksoverheid tot € 75 mil. (50%) op leningen

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/garantie-ondernemingsfinanciering-go>

✓ **Innovatiekrediet**

Krediet voor uitwerken innovatieve ideeën die nog niet marktrijp zijn

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/innovatief-ondernemen/innovatiefinanciering/ondernemingsfinanciering/ondernemen-op>

Regelingen en subsidies

Vanaf 01-01-2018

Demonstratie Energie Innovatie

- ✓ Subsidie op demonstratie van innovatief product of technologie
- ✓ 70% van kosten is voor investering en (max.) 30% experimentele ontwikkeling (1^e toepassing bij gebruiker)
- ✓ Innovatie leidt tot: hogere omzet, meer werkgelegenheid en export van en door **EU-NL bedrijven** (ontwikkelaar)
- ✓ Gebruiker en/of ontwikkelaar kunnen subsidie aanvragen
- ✓ <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/demonstratie-energie-innovatie>

Demonstratie Energie Innovatie

Innovatieve verdampingskoeling

Regelingen en subsidies

Vanaf 01-01-2018?

Regelingen voor handels- en exportbevordering

- ✓ Samen met BZ gewerkt aan mogelijkheid tot openstelling
- ✓ BZ wil als Koninkrijksministerie dat dit voor alle ondernemers binnen het Koninkrijk beschikbaar is
- ✓ Voorbeelden:
 - Zakenpartner scan/Informatie op maat
 - Internationale missies
 - Demonstratie Haalbaarheid Investering
 - Starters International Business
- ✓ Communicatie (beoogd) via o.a. lokale KvK's

Nederlands InvesteringsAgentschap (NIA)

- ✓ Ondersteunt voor toegang tot financiering
- ✓ Nationale, Europese financiële regelingen en subsidies
- ✓ Korte lijnen naar bijvoorbeeld Europese Investeringsbank (EIB)
- ✓ <https://www.nederlandsinvesteringsagentschap.nl/>
- ✓ Reguliere nieuwsbrief

EU regelingen en programma's

- ✓ Alle horizontale programma's zoals LIFE+, HORIZON 2020 en COSME open
- ✓ Belemmeringen:
 - Projecten moeten bijdragen aan EU doelen en meerwaarde hebben voor EU grondgebied. **CN is geen EU grondgebied.**
 - Beperkte kennis van EU programma's en projectontwikkeling.
- ✓ Oplossing: Samenwerking met organisaties EU (en/of Franse Caribische eilanden). **EU netwerk CN is echter beperkt**
- ✓ Acties:
 - Inzet van Enterprise Europe Netwerk wordt verkend (CN is 'eligible')
 - Koppeling met en facilitering door NCP's

Andere activiteiten

Green Destination Assessment

- ✓ Aansluiting CN en Green Destination Assessment (GDA) als basis voor duurzame ontwikkeling
- ✓ Bonaire, Saba en St. Eustatius hebben zich gekwalificeerd als Green Destination

Economische Nieuwsbrief Caribisch Nederland:

- ✓ Nieuws op economische thema's EZ en RVO
- ✓ Verschijning: 2 maandelijks in Nederlands en Engels
- ✓ Abonnees: 300

Seminar "Bonaire the Green Destination"

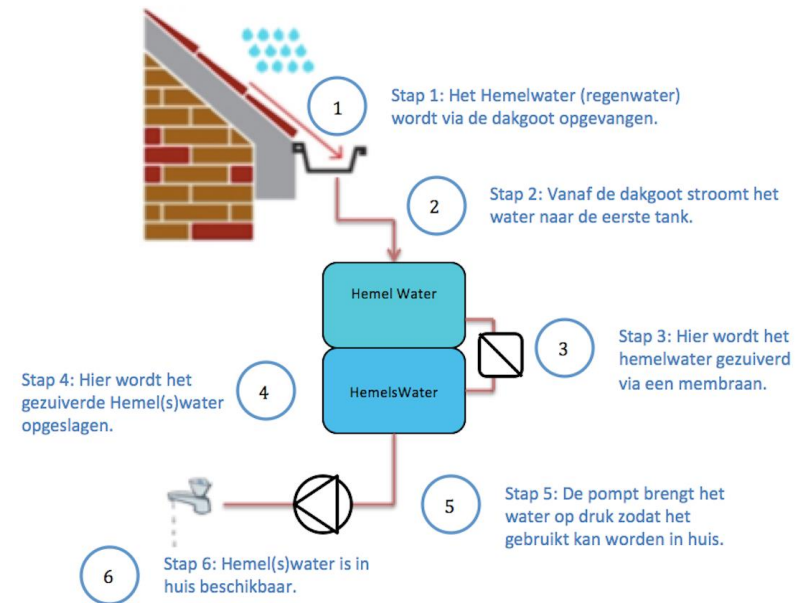
- ✓ Ondersteunen organisatie

Andere activiteiten

Projectontwikkeling

- ✓ Voorziening landbouwwater:
 - Landbouw ontwikkeling Punta Blancu
 - Inventarisatie business cases (PUM)
 - Studie wateropties
 - Technologie opties uit netwerk
 - Hemels Water: regenwater als drinkwater
 - Duurzame opties voor RO
- ✓ *Projecten met een innovatief en multi-stakeholder karakter*
 - *Eerste verkenning: (technologie) partners, stakeholders, financiering*
 - *Projectontwikkeling (begeleiding): partner search, voorstel, subsidie/fiancieringsaanvraag*

Bonaire the Green Destination

Energiebesparing

Aanbevelingen van Green Destination Assessment:

- ✓ *"Gebruik van energie efficiënte voor bouw en onderhoud gebouwen"*
- ✓ *Zichtbare energie efficiëntie maatregelen verbeteren het imago van de toerisme sector en helpt bij het aantrekken van 'groene toeristen'*
- ✓ *Investerings in energie efficiëntie hebben een relatief korte terugverdientijd"*

Beschikbare tools RVO*

Uit jarenlange programma's voor energiebesparing

Installatie Performance Scan

- ✓ Hulpmiddel voor verbetermogelijkheden klimaatinstallaties gebouwen
- ✓ Voor installateurs en adviseurs in de utiliteitsbouw en woningbouw met een collectieve verwarmings- of koelinstallatie
 - ✓ Inclusief Airco-check. Optimaal afgestelde AC bespaart 10-30% per jaar op de kosten voor koeling.

Energiebesparingsverkenner <https://energiebesparingsverkenner.rvo.nl/>

- ✓ Toont de vele energiebesparingsmogelijkheden van een woning en berekent financiële voordeel
- ✓ Biedt inzicht in het realiseren van labelsprongen tot A van één woning of meerdere woningen

Beschikbare tools RVO

Uit jarenlange programma's voor energiebesparing

Relevante publicaties

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen>

- ✓ Werkboek "de knop om"

<https://www.rvo.nl/sites/default/files/bijlagen/Werkboek%20gedragsverandering.pdf>

- ✓ Energiebesparing in kantoorgebouwen

[https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/12/6616%20RVO%20Infographic%20Activiteitenbesluit%20A4st%20\[5\].pdf](https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/12/6616%20RVO%20Infographic%20Activiteitenbesluit%20A4st%20[5].pdf)

Laaghangend fruit

- ✓ Beter energiemanagement (licht en airco uit)
- ✓ Optimaal onderhoud en afstelling Airconditioning
- ✓ Centraal geregelde AC indien meerdere kamers in 1 gebouw.
- ✓ Led verlichting (85% besparing t.o.v. gloeilamp)
- ✓ In geval van vernieuwing: isolatie dak en muur, dubbel glas etc.
- ✓ Efficiënte apparatuur (met name airconditioning)
- ✓ Sensoren: alleen licht indien ruimte gebruikt wordt (hallen)
- ✓ Sleutelkaarthouder: bij vertrek wordt AC/licht uitgeschakeld
- ✓ Zonnepanelen voor basislast elektriciteit

RVO als partner in uitvoering?

- ✓ Beschikbare subsidies en regelingen
- ✓ Netwerk (nationaal en internationaal) van bedrijven, organisaties, overheden en installingen
- ✓ Projectontwikkeling
- ✓ Samenwerking
- ✓ Dedicated team voor ondersteuning richting Caribisch Nederland

Bedankt voor uw aandacht!

RVO

Ronald Vermeeren

Ronald.Vermeeren@rvo.nl

+31 6 53 92 86 85